

תוכן עניינים

3.....	תקציר
3.....	מבוא
4.....	סקירת ספרות
4.....	גירושין
5.....	איכות חיים
5.....	איכות חיים לפני ואחרי הליך הגירושין
7.....	שיטה
7.....	אוכלוסייה
8.....	כלי המחקר
8.....	הליך המחקר
8.....	ממצאים
8.....	ההחלטה להתחתן
9.....	מהלך הנישואין
10.....	החיים שאחרי הגירושין
12.....	דיון
15.....	ביבליוגרפיה
16.....	נספחים
16.....	נספח א': שאלון המחקר
16.....	נספח ב': חלוקה לתמות
17.....	נספח ג': ראיונות המחקר

מבוא

במהלך העשורים האחרונים, השכיחות של הזוגות המתגרשים הולכת וגדלה. למעשה, לפחות זוג אחד מתוך שלושה זוגות באוסטרליה מתגרש, וחצי מהזוגות בארה"ב מתגרשים (Baitar, Buysse, Brondeel, De Mol & Rober, 2012). אפילו בקרב אוכלוסיות בהן לא היה מקובל להתגרש בעבר, כגון מדינות ערביות ומסורתיות ובקרב מבוגרים וקשישים, חלה עלייה באחוז הזוגות המתגרשים (Mendoza, Tolba, & Saleh, 2020, Lin & Brown, 2020).

נראה כי גירושין הוא אירוע מלחיץ שטומן בחובו שינויים רבים. גרושים רבים חווים ירידה ברמת החיים, שינוי מקום מגורים, ניתוק מחברים ואובדן תמיכה חברתית, ואף לחץ מהנטל הכפול שעליהם לשאת לפתע בתחום התעסוקה וההורות. כל אלו עשויים להשפיע על בריאות נפשית ופיזית לקויה (Brüggmann, 2020). אין ספק כי הגירושין הם אירוע טראומטי שמשאיר חותם לאורך החיים. אך, נמצא כי מרגע שהגירושין בוצעו, לאורך הזמן מצבם של הגרושים משתפר ונעשה אף טוב יותר מאשר מצבם בשנים שקדמו לגירושין (Cavapozzi, Fiore & Pasini, 2020).

מקריאת הספרות בנושא, ניתן לומר כי הקשר בין גירושין לאיכות החיים נחקר בהרחבה, וניכר כי התוצאות בנוגע להשפעות הגירושין על האדם אינן חד משמעיות (Symoens, et. Al., 2014). הגירושין איננה חוויה אחידה, והשלכותיה משתנות בין בני אדם שונים בהתאם לנסיבות חייהם השונות. נראה כי ישנם משתנים שונים המסייעים להסביר את האופן בו איכות החיים משתנה לאחר הגירושין בקרב אנשים שונים. משתנים אשר עשויים להשפיע על איכות החיים לאחר הגירושין הם מין, מי יזם את הגירושין, כמות הקונפליקטים שהיו בנישואין, האם הגרושה/ה חווים סטיגמות שליליות מצד הסביבה בעקבות הגירושין, מה גודל התמיכה החברתית וכו'.

עד כה, נוכחנו לראות בספרות הקיימת בעיקר נסיונות למצוא תשובות חד משמעיות לקשר בין גירושין לבין איכות החיים ומעט מחקרים אשר ניסו לעמוד על המשתנים האינדיבידואליים אשר מבדילים בין אלו שזכו לחוות עלייה באיכות החיים לאחר הגירושין לבין אלו שחוו ירידה באיכות החיים לאחר הגירושין. כמו כן, לא מצאנו מחקרים אשר מתייחסים לתופעת הגירושין בחברה החרדית. בעקבות כך, שאלת המחקר שלנו היא האם הגירושין משפרים את איכות החיים של בני הזוג המתגרשים בחברה החרדית? בעבודתנו, אנו מקווים לתור אחר המשתנים אשר יוצרים את ההבדל בין אלו ששפר עליהם מזלם וחוו עלייה באיכות חייהם לאחר הליך הגירושין לבין אלו שלא. אנו סוברים כי מציאת הגורמים הללו עשויה לסייע רבות לזוגות חרדים אשר שוקלים להתגרש לבצע את ההחלטה הנכונה ביותר להם על פי תנאי חייהם הספציפיים. כמו כן, ייתכן ומידע שכזה עשוי לתת כלים למטפלים לסייע באופן המותאם ביותר לגרושים מן המגזר החרדי.

סקירת ספרות

גירושין

במהלך העשורים האחרונים, חברות רבות נעשו מודעות לכך שלעתים גירושין היא מציאות בלתי נמנעת. למעשה, לפחות זוג אחד מתוך שלושה זוגות באוסטרליה מתגרש, וחצי מהזוגות בארה"ב מתגרשים (Baitar, Buysse, Brondeel, De Mol & Rober, 2012). כיום, גם במדינות ערביות, הנחשבות מסורתיות יותר, חלה עלייה בשיעורי הגירושין. במצריים, למשל, חלה עלייה של 83 אחוזים בשיעורי הגירושין בין 1996 ל-2017 (Mendoza, Tolba & Saleh, 2020). גם שיעור הגירושין בקרב בני 50 ומעלה, אשר בעבר היה נמוך, הוכפל מאז 1990 (Lin & Brown, 2020).

לגירושין סיבות רבות ושונות. נמצא, למשל, כי נישואין בגיל מוקדם מהווים סיבה לגירושין, זאת מכיוון שבני הזוג הצעירים אינם בוגרים מספיק, פחות יציבים כלכלית ובעלי השכלה מינימלית בדרך כלל. גורם נוסף המשפיע על העלייה באחוזי הגירושין הוא העיור. העיור גרם לשינוי בציפיות מהנישואין, בערכים המשפחתיים ובתפקידים המגדריים המסורתיים. כמו כן, כיום, אי התאמה מהווה סיבה מספקת לגירושין, בניגוד לעבר בו גירושין נתפסו ככישלון וסטייה מהנורמות ולכן היו נדירים יותר (Mendoza, et. Al., 2020).

בתגובה לשיעורי הגירושין ההולכים וגדלים, במדינות רבות התפתחה חקיקה חדשנית יותר בנוגע לגירושין, כזו שאינה מחפשת אשמה בקרב אחד מבני הזוג בנוגע לפירוק הנישואין, דבר המאפשר כיום לאחד מבני הזוג להתגרש גם כשאינו הסכמה הדדית לכך (Baitar, et. Al., 2012). למרות השינויים הללו אשר הופכים את הגירושין לפתרון מקובל יותר לבעיות זוגיות, אנשים גרושים עדיין נתפסים לעתים קרובות כפחות טובים או ראויים (Mendoza, et. Al., 2020).

נראה כי גירושין הוא אירוע מלחיץ שמשפיע באופן שלילי על הבריאות. גרושים חווים בד"כ ירידה ברמת החיים, שינוי מגורים, ניתוק מחברים משותפים, אובדן תמיכה חברתית, ולחץ מהנטל הכפול בהורות ובתעסוקה. אם כך, סביר כי בני זוג אשר מתגרשים יחוו תסמינים של בריאות נפשית לקויה (Brüggmann, 2020). אין ספק כי הגירושין הם אירוע טראומטי שמשאיר חותם לאורך החיים. אך, נמצא כי מרגע שהגירושין בוצעו, לאורך הזמן מצבם של הגרושים משתפר ונעשה אף טוב יותר מאשר מצבם בשנים שקדמו לגירושין (Cavapozzi, Fiore & Pasini, 2020).